

2024/07

KVANTIFIKÁCIA VPLYVU OPATRENÍ

Návrh poslancov NRSR na zmenu zákona č. 461/2003 Z. z.
o sociálnom poistení

(odvodová odpočítateľná položka – študenti a dôchodcovia)
parlamentná tlač 336

10.6.2024

Základné informácie o kvantifikáciách RRZ

Rada pre rozpočtovú zodpovednosť (RRZ) vznikla v roku 2012 ako nezávislý orgán monitorovania a hodnotenia vývoja hospodárenia Slovenskej republiky. Jej úlohou je poskytovať verejnosti odborné, komplexné a politicky neovplyvnené informácie o vývoji verejných financií. Rada pre rozpočtovú zodpovednosť na základe ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti vypracováva a zverejňuje stanoviská k legislatívnym návrhom predkladaným na rokovanie národnej rady buď z vlastnej iniciatívy alebo na podnet poslaneckého klubu. Stanoviská k legislatívnym návrhom by mali hľadať odpovede na základné otázky. Po prvé, ktoré ekonomické subjekty (domácnosti, podnikatelia) sú najviac ovplyvnené navrhovanou legislatívou a v akej miere? Druhou otázkou je, ako ovplyvnia legislatívne zmeny makroekonomický vývoj v krátkodobom ale aj dlhodobom horizonte? Poznať odpovede na prvé dve otázky je nevyhnutným predpokladom na to, aby sa dali kvantifikovať rozpočtové vplyvy legislatívy, čo je ťažiskom stanovísk RRZ. Ide teda najmä o to, ako ovplyvnia opatrenia ukazovatele verejných financií na strednodobom horizonte a čo prinesú z pohľadu dlhodobej udržateľnosti. Súčasťou kvantifikácie je aj transparentné uvedenie predpokladov a metód, ktoré boli použité pre vyčíslenie vplyvov. Okrem samotnej kvantifikácie môže materiál poukázať na relevantné a odborné informácie, ktoré by mali prispieť ku skvalitneniu verejnej diskusie, a tým poskytnúť dostatok argumentov na prijatie alebo neprijatie navrhovaného opatrenia.

© Kancelária Rady pre rozpočtovú zodpovednosť

Táto správa prezentuje oficiálne stanoviská Rady pre rozpočtovú zodpovednosť v súlade s jej mandátom stanoveným v ústavnom zákone č. 493/2011 Z.z. o rozpočtovej zodpovednosti.

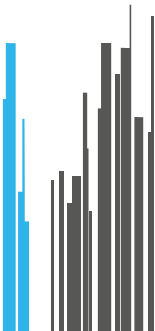
Copyright ©

Kancelária Rady pre rozpočtovú zodpovednosť rešpektuje všetky práva tretích strán, najmä práva chránené autorským právom (informácie alebo údaje, štylistika a znenie textov do tej miery ak majú individuálny charakter). Publikácie Kancelárie RRZ s odkazom na autorské práva (©Kancelária Rady pre rozpočtovú zodpovednosť, Kancelária RRZ, Secretariat of the Council for Budget Responsibility/Secretariat of the CBR, Slovakia, alebo podobne) smú byť použité (reprodukované a pod.) len za podmienky, že bude správne uvedený zdroj. Všeobecné informácie a údaje publikované bez odkazu na autorské práva smú byť publikované bez uvedenia zdroja. Pokiaľ sú informácie a údaje jednoznačne získané zo zdrojov tretích strán, používateľ takýchto informácií a údajov je povinný rešpektovať existujúce práva, prípadne je povinný si získať povolenie na použitie samostatne.

Pripomienky alebo komentáre k materiálu sú vítané na e-mailovej adrese sekretariat@rrz.sk.

Obsah

Zhrnutie	4
1. Zadávateľ	5
2. Popis opatrenia	5
3. Predpoklady kvantifikácie vplyvu opatrenia	6
4. Vplyv navrhovaného opatrenia	6
Vplyv na rozpočet verejnej správy	6
Vplyv na disponibilné príjmy	7
Dodatočné efekty	7
5. Príloha	9
Žiadosť o vypracovanie kvantifikácie	9

Zhrnutie

Poslanecký klub hnutia Progresívne Slovensko v zastúpení predsedu poslaneckého klubu Martina Dubéciho požiadal listom zo dňa 24. mája 2024 Radu pre rozpočtovú zodpovednosť o vypracovanie stanoviska k návrhu poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (NRSR) na zmenu zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, ktorý bol doručený do NRSR a evidovaný ako parlamentná tlač číslo 336.

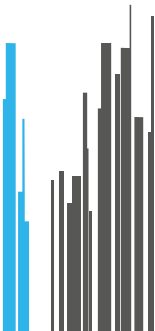
Návrh zákona zvyšuje odvodovú odpočítateľnú položku na sociálne poistenie pre študentov a poberateľov dôchodku pracujúcich na dohodu. Návrh súčasne mení definíciu výšky odvodovej odpočítateľnej položky tak, že ju definuje ako 20 % priemernej mzdy v hospodárstve SR spred dvoch rokov.

Kvantifikácia RRZ pozostáva z vyčíslenia statických vplyvov navrhovaného opatrenia na časovom horizonte rokov 2025 až 2028.

Zavedenie navrhovaného opatrenia by podľa kvantifikácie RRZ malo veľmi mierny negatívny vplyv na saldo rozpočtu verejnej správy vo výške 0,004 % HDP, čo predstavuje 5,9 mil. eur v roku 2025, 6,2 mil. eur v roku 2026, 6,4 mil. eur v roku 2027 a 6,7 mil. eur v roku 2028.

Navrhované zmeny by ovplyvnili verejné financie cez pokles príjmov Sociálnej poisťovne.

Odhadujeme, že celkový počet poberateľov dôchodkov, ktorých by sa táto legislatíva týkala, je menej ako 15 tisíc. Priemerne si polepšia o 20 eur ročne. Dotknutých študentov môže byť viac, ich počet odhadujeme na 55 tisíc a priemerne si polepšia o necelých 17 eur ročne.

1. Zadávateľ

- 1.1 Poslanecký klub hnutia Progresívne Slovensko v zastúpení predsedu poslaneckého klubu Martina Dubéciho požiadal listom zo dňa 24. mája 2024 Radu pre rozpočtovú zodpovednosť o vypracovanie kvantifikácie vplyvu návrhu zákona, doručeného do NRSR [s číslom parlamentnej tlače 336](#). Cieľom tohto návrhu je zvýšenie odvodovej odpočítateľnej položky na sociálne poistenie dohodárov, ktorí sú zároveň študentmi alebo poberateľmi dôchodku.
- 1.2 Rada pre rozpočtovú zodpovednosť túto žiadosť akceptovala a pripravila kvantifikáciu vplyvov v súlade s čl.4 ods.1 písm. c) ústavného zákona č. 493/2011 Z.z. o rozpočtovej zodpovednosti. Táto kvantifikácia je zverejnená aj na [internetovej stránke RRZ](#) v sekcii stanoviská.

2. Popis opatrenia

- 2.1 Podľa predkladateľov je cieľom návrhu zákona zníženie odvodového zaťaženia pre študentov a poberateľov dôchodku pracujúcich na dohodu. Predkladatelia tiež očakávajú vyššiu motiváciu k ekonomickej aktivite v dotknutých skupinách osôb.
- 2.2 Návrh zákona zvyšuje sumu odvodovej odpočítateľnej položky na sociálne poistenie pre študentov dohodárov a tiež poberateľov starobného, predčasného starobného a invalidného dôchodku, ktorí súčasne pracujú na dohodu. Zároveň nahrádza pevne stanovenú sumu odvodovej odpočítateľnej položky percentom z priemernej mesačnej mzdy spred dvoch rokov.
- 2.3 Podľa návrhu predkladateľov sa má suma odpočítateľnej položky zvýšiť z aktuálnych 200 eur mesačne eur na 20 % priemernej mzdy v hospodárstve SR spred dvoch rokov. Pre rok 2025 by to bola suma 286 eur.
- 2.4 Navrhovaná účinnosť opatrenia je od 1. januára 2025.
- 2.5 Tabuľka 1 sumarizuje navrhované zmeny parametrov.

Tabuľka 1 Navrhované zmeny parametrov

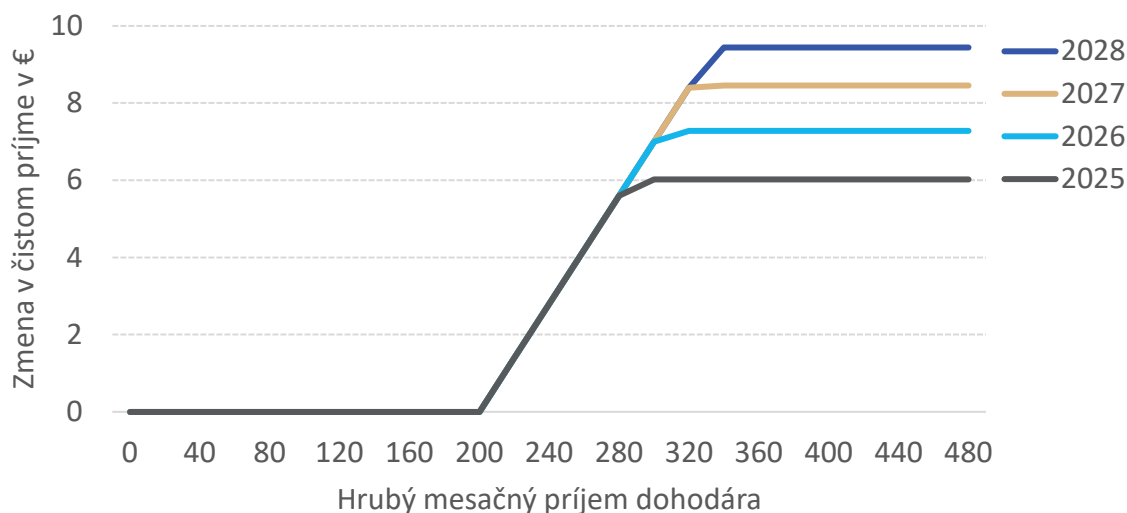
	2025	2026	2027	2028
1 Priemerná mesačná mzda (prognóza VpDP marec 2024)	1 604	1 674	1 741	1 819
2 Priemerná mesačná mzda spred dvoch rokov	1 430	1 520	1 604	1 674
3 Odvodová odpočítateľná položka mesačne - aktuálny stav	200	200	200	200
4 Odvodová odpočítateľná položka mesačne - navrhovaný stav (20% riadku 2)	286	304	321	335

Zdroj: KRRZ

- 2.6 Dohodári, ktorí si uplatňujú odvodovú odpočítateľnú položku neplatia žiadne odvody do Sociálnej poisťovne z príjmu nižšieho ako suma odvodovej odpočítateľnej položky. Ich zamestnávateľ platí len úrazové a garančné poistenie vo výške 1,05% z dohody.
- 2.7 Ak majú títo dohodári príjem vyšší ako suma odvodovej odpočítateľnej položky, ich odvody sú vo výške 7% (starobné poistenie 4% + invalidné poistenie 3%) z rozdielu medzi príjmom z dohody a odpočítateľnou položkou. Zamestnávateľ platí okrem úrazového a garančného poistenia ešte 21,75 % z dohody (starobné poistenie 14% + invalidné poistenie 3% + rezervný fond solidarity 4,75 %).

- 2.8 Dohodári, ktorí si uplatňujú odvodovú odpočítateľnú položku, by si polepšili o najviac 6 eur mesačne v roku 2025 (Obrázok 1).

Obrázok 1: Zmena v čistom príjme dohodára, ktorý si uplatňuje odvodovú odpočítateľnú položku, v eurách mesačne

Zdroj: KRRZ

3. Predpoklady kvantifikácie vplyvu opatrenia

- 3.1 Kvantifikácia RRZ pozostáva z vyčíslenia statických vplyvov navrhovaného opatrenia na časovom horizonte rokov 2025 až 2028. Pod pojmom statický vplyv sa rozumie vplyv opatrenia hneď po jeho zavedení, pri ktorom sa neuvažuje reakcia ekonomických subjektov na zmenu v systéme, napríklad vyššia pracovná či podnikateľská aktivita. To znamená, že zvýšenú odpočítateľnú položku využijú len tí dohodári, ktorí si ju uplatňovali v roku 2023.
- 3.2 Pre kvantifikáciu statických vplyvov boli použité individuálne údaje Sociálnej poisťovne za rok 2023.
- 3.3 Kvantifikácia je vypočítaná za predpokladu účinnosti navrhovaných zmien od 1.1.2025.

4. Vplyv navrhovaného opatrenia

Vplyv na rozpočet verejnej správy

- 4.1 Celkový fiškálny vplyv navrhovaného zákona na saldo rozpočtu verejnej správy by bol negatívny. Odhadujeme, že v roku 2025 by navrhované opatrenia zhoršili saldo rozpočtu verejnej správy o 5,9 mil. eur, čo zodpovedá 0,004 % HDP. V nasledujúcich troch rokoch odhadujeme negatívny vplyv na saldo vo výške 6,2 mil. eur, 6,4 mil. eur a 6,7 mil. eur (vo všetkých rokoch 0,004% HDP).
- 4.2 Vyššia odpočítateľná položka bude mať negatívny vplyv na príjmy Sociálnej poisťovne. V členení podľa subjektov verejnej správy by navrhovaná zmena znížila príjmy Sociálnej poisťovne.

- 4.3 Vyššie disponibilné príjmy dotknutých osôb by viedli k vyššej spotrebe a následne k vyššiemu výberu DPH Tento vplyv bude ale zanedbateľný, preto ho neuvádzame.

Tabuľka 2 Strednodobé rozpočtové vplyvy opatrenia (ESA2010, mil. eur)

Vplyv opatrení na saldo verejnej správy	2025	2026	2027	2028
Sociálna poisťovňa				
Príjmy zo sociálneho poistenia	-5,9	-6,2	-6,4	-6,7
Vplyv na saldo VS spolu	-5,9	-6,2	-6,4	-6,7
Vplyv na saldo VS spolu (v % HDP)	-0,004%	-0,004%	-0,004%	-0,004%

Zdroj: RRZ

Vplyv na disponibilné príjmy

- 4.4 Odhadujeme, že celkový počet poberateľov dôchodkov, ktorých by sa táto legislatíva týkala, je menej ako 15 tisíc. Priemerne si polepšia o 20 eur ročne. Dotknutých študentov môže byť viac, ich počet odhadujeme na 55 tisíc a priemerne si polepšia o necelých 17 eur ročne (Tabuľka 3).

Tabuľka 3 Vplyv na disponibilné príjmy a počty dotknutých osôb

	poberatelia dôchodkov		študenti	
	všetci	dotknutí legislatívou	všetci	dotknutí legislatívou
Priemerná zmena disponibilného príjmu, v € ročne	2,5	19,9	6,6	16,5
Počet dohodárov	118 121	14 770	139 593	55 903

Zdroj: KRRZ

Dodatočné efekty

- 4.5 Časť z cca 100 tis. dôchodcov a 85 tis. študentov, ktorí nie sú priamo dotknutí legislatívou (t.j. ich príjmy z dohôd sú pod hranicou 200 eur mesačne) môže reagovať na zmenu pravidiel a zvýšiť svoju ponuku práce. Ich vyššia ponuka práce však nebude znamenať náklady resp. stratu príjmov pre Sociálnu poisťovňu, iba hypotetickú úľavu na poistnom. Keďže ide o špecifické oblasti trhu práce (aj pri dôchodcoch aj pri študentoch) a keďže celkovo trh práce na Slovensku je napätý, nepredpokladáme, že by vyššia ponuka práce zo strany študentov alebo dôchodcov znížila zamestnanosť ľudí s riadnymi pracovnými pomermi (t.j. nepredpokladáme substitúciu dopytu po pracovnej sile, ale posun dopytu v súlade s rastom ponuky). Podotýkame, že motivačný efekt na zvýšenie ponuky práce bude výrazne silnejší v skupine študentov než medzi dôchodcami – pri dôchodcoch bude totiž pri príjme nad 240,45€ mesačne (2 885,40€ ročne)¹ potrebné začať podávať daňové priznanie a zdaňiť celý príjem z dohody. Pri študentoch vďaka uplatneniu celej nezdaniteľnej časti základu dane tento

¹ Ide o 50 % nezdaniteľnej časti základu dane podľa § 32 zákona o dani z príjmov. Pri príjme vyššom ako táto hranica je daňovník povinný podať daňové priznanie. Základ dane sa znižuje o nezdaniteľnú časť základu dane. Samotná nezdaniteľná časť je v zákone definovaná ako 21 násobok životného minima a v prípade poberateľov dôchodkov je znížená o sumu vyplatených dôchodkov v danom roku.

problém nevzniká až po príjme 480,90€ mesačne. Na vyriešenie tohto problému by bolo potrebné nadväzovať daňové parametre na životné minimum.

- 4.6 V súčasnosti si nie všetci študenti resp. dôchodcovia uplatňujú odvodovú úľavu, aj keby na ňu mali nárok. Predpokladáme, že podiel týchto dohodárov sa nezmení ani pri zvýšení limitu.

5. Príloha

Žiadosť o vypracovanie kvantifikácie

Martin Dubéci
poslanec Národnej rady Slovenskej republiky
predseda poslaneckého klubu hnutia Progresívne Slovensko
Námestie Alexandra Dubčeka 1
812 80 Bratislava
martin.dubeci@nrsk.sk

Rada pre rozpočtovú zodpovednosť SR
Mlynské nivy 7788/12
821 09 Bratislava
Bratislava, 24.5.2024

Vec: Žiadosť o stanovisko k legislatívnym návrhom

Vážený pán predseda a vážený pán riaditeľ kancelárie Rady pre rozpočtovú zodpovednosť, ako predseda poslaneckého klubu hnutia Progresívne Slovensko si Vás dovoľujem požiadať podľa čl. 4 ods. 1 písm. c) ústavného zákona č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti o stanovisko k legislatívnym návrhom predkladaným na rokovanie Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „NR SR“), a to najmä z hľadiska dôsledkov na rozpočet verejnej správy a dlhodobú udržateľnosť verejných financií.

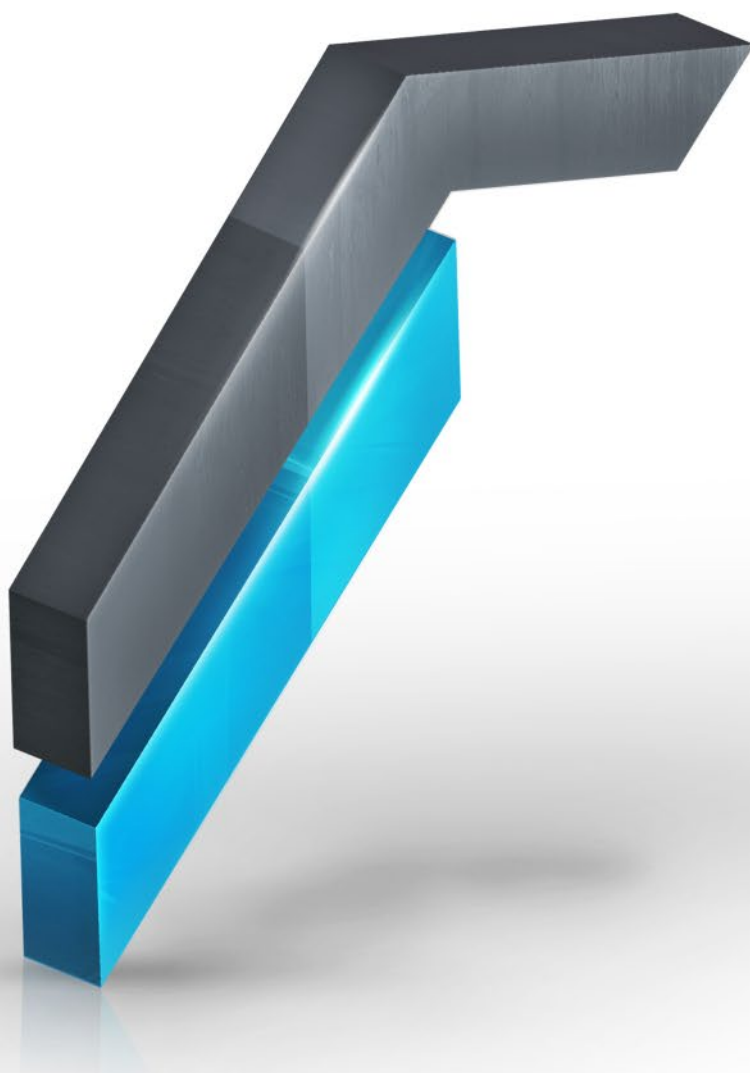
Návrhy zákonov s dôvodovými správami a doložkami vplyvov Vám boli zaslané elektronickou formou. Tieto zákony boli podané a doručené dňa 24.05.2024 do Kancelárie NR SR a budú predložené na najbližšiu schôdzu parlamentu. Jedná sa o zvýšenie odvodovej odpočítateľnej položky.

Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov predkladajú na rokovanie NR SR poslanci a poslankyne Národnej rady Slovenskej republiky Dávid Dej, Darina Luščiková, Simona Petrik a Štefan Kišš.

Vopred ďakujem za posúdenie návrhov a v prípade potreby alebo akýchkoľvek dotazov môžete kontaktovať priamo mňa alebo poslanca Dávida Deja (david.dej@nrsk.sk)

Martin Dubéci

© Kancelária Rady pre rozpočtovú zodpovednosť

TWIN CITY B

Mlyské nivy 12

821 09 Bratislava

Slovakia

www.rrz.sk